

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 88. Quid addendum sit circa excusationem propter impotentiam vel indigentiam debitoris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42561

§. 4. Si creditor est re suâ abusus in injuriam 427
alterius, & tu sine gravi incommodo possis ne-
gare, reddendo peccas, non tantum contra cha-
ritatem, uti putant *Mol. & Dicast. n. 98.*, sed et-
iam contra justitiam, ita *Sot. Less. Castrop. Bonac.*
Lugo n. 29. Jlls. n. 259. aliique communiter, quia
restitutio est hic & nunc indebita creditori, pro-
ximus autem habet ius, ne creditori subministres
materiam ipsi nocendi, v. g. gladium, & submi-
nistrando sive tuam sive ipsiusmet creditoris
rem, cooperaris damnificationi iniustæ.

Q. 88. Quid addendum sit circa excusationem 428
propter impotentiam vel indigentiam debitoris. R.
Seqq. §. 1. Peccat contra justitiam, qui potest
& non vult tollere impotentiam, v. g. si Cajus
non velit admittere donationes vel hæredita-
tem sibi oblatam, quâ habitâ restituere posset;
sicuti ille peccaret contra charitatem, qui admit-
tere nollet pecuniam, quâ succurreret extreme
indigenti; Ratio est, quia qui tenetur ad finem,
etiam tenetur ad media ordinaria vel sine gravi
incommodo ponibilia, sed Cajus ex iustitia te-
netur restituere, ergo etiam ad amittenda illa,
quibus solvere possit, ita *Mol. Castrop. Bonac.*
Sanch. de Matr. l. 6. d. 4. à n. 8. Lugo d. 20. n. 137.
Haun. t. 2. n. 497. Jlls. t. 4. d. 3. n. 191. & 281.
Vide dicta n. 384.

§. 2. Si debitor & creditor sint in æquali ne- 429
cessitate extrema, debitor excusatur à restitutio-
ne rei, si hæc sub eius dominio sit, quia in pari
causa & periculo melior est conditio domini
possidentis; putantque *Sot. Lop.* aliique multi a-
pud *Dicast. d. 10. n. 28.* contra *Led. Tabie. Az. Co-*
varr. debitorem talem posse creditori præferre

etiam parentes suos, uxorem, liberos simili necessitate extremâ laborantes; fortè etiam fratres, uti docent *Tol. Less. Bonac.*, quia illos omnes censent esse unam personam cum debitore. Si autem res restituenda manserit sub dominio creditoris, uti si debitor habeat per contractum depositi aut commodati, adhuc putant *Vasq. Bonac. Dicast. n. 27.* debitorem excusari à restitutione, quia rem justè possidet, & per extremam necessitatem fit communis, videturque jam prius occupando acquirere eius dominium: sed probabiliter contradicunt *Scot. Rich. Palud. Lugo d. 21. n. 4.*, quorum sententiam esse probabilem fatetur *Dicast. d. 9. n. 284.*, quia necessitas extrema non dat ius appropriandi sibi rem alterius in æquali necessitate constituti, neque possides, ut consumas, sed ut serves ac restituas, quando contractum finiet iusta causa, qualis videtur esse extrema indigentia domini.

430 §. 3. Si debitor & creditor sint in æquali aut ferme æquali necessitate tantum gravi, debitor tenetur restituere, uti habet communis cum *Az. Laym. Less. Dicast. d. 10. n. 30.*, & ita sentire omnes dicit *Molina*: *Lessius* tamen & *Ills. t. 4. d. 3. n. 246.* insinuant hoc tantum verum esse, si vel res restituenda manserit sub dominio creditoris, quia tum in pari causa melior est conditio domini; vel si obligatio restituendi sit ex delicto, iniquum enim videtur, ut debitor ex sua injuria reportet commodum contra innocentem pari necessitate gravatum. Addunt communiter omnes cum *Laym. & Ills. n. 248.*, si debitor per luxum vel prodigalitem dederit causam suæ necessitati gravi, neque spes sit, quòd

quòd per modicam dilationem vel successivam solutionem creditori satisfieri possit absque tanto damno creditoris, esse obligationem statim restituendi. Quòd si solus debitor sit in gravi necessitate, & debitum non sit ex delicto, etiam fatentur omnes differri posse restitutionem, creditor enim tum esset irrationabiliter invitus; si autem debitum sit ex delicto, negant differri posse *Sot. Med. Mol.* aliique gravissimi AA. apud *Az. p. 3. l. 4. c. 39.*, sed adhuc differri posse dicunt *Scot. Ang. Rosel. Gabr. Nav. Palud.* cum *Az. supra*, item *S. Anton. Silv. P. Nav. Tol. Laym. Castrop. Lugo* aliique communiter cum *7lls. n. 246.*, quæ sententia vera est, si res restituenda, sit sub dominio debitoris, excusat enim illum necessitas præsens, ne re suâ teneatur se spoliare: hinc *Burgh. cent. 2. cas. 78.* docet posse aliquem in gravi necessitate retinere Decimas alioqui solvendas, etiam non datâ parocho causâ; sed plerique AA. citati id absolutè dicunt, adeoque videntur intelligere, etiamsi res restituenda, sit adhuc sub dominio creditoris; Ratio tamen, quam dat *Less. l. 2. c. 16. n. 16.*, nempe quòd licitum sit in gravi necessitate surripere rem alienam, & consequenter etiam retinere, falsa est, uti constat ex dictis p. 1. n. 955., neque enim verum est, quòd causa, quæ excusat à restitutione, etiam excuset à furto, uti in q. seq. dicetur; itaque hanc rationem dare debent, quòd creditor in illis circumstantiis sit irrationabiliter invitus, ut retineatur res sua, cum enim sit obligatio dandi eleemosynam proximo in gravi necessitate constituto, secundum dicta l. 2.

n. 200., multò magis videtur esse obligatio rem suam tantisper accommodandi, permittendo aliquam dilationem restitutionis.

431 §. 4. Si talis necessitas aut impedimentum grave restitutionis futurum esset perpetuum, certum est debitorem teneri quàm parcissimè vivere, ut saltem per vices restituat partes debiti: fatetur tamen *Lugo d. 21. à n. 19.*, & idem videntur insinuare alii apud *Laym. l. 3. t. 2. c. 12. n. 1.* agnoscitque probabile *7lls. n. 249.*, etiam in perpetuum excusandum, si damnum à debitore subeundum esset notabiliter majus damno creditoris; sed de hoc videri possunt sententiæ relatæ n. 365. & à n. 424.

432 §. 5. Licitum est uxori retinere necessaria ad sustentationem suam & prolium ex bonis mariti debitis onerati & impotentis omnia solvere, alimentatio enim horum est privilegiata ante reliquos creditores; & sicuti talis necessitas debitorem excusabat, ita & hæredes excusat à restitutione.

433 §. 6. Si rem mutuò acceptam & alteri venditam sed nondum traditam in extrema necessitate consumpsisti, postea restitutus meliori statui teneris satisfacere, inprimis mutuanti, quia res erat tua, nec alius tenetur solvere id, quod tu ex bonis tuis consumpsisti; deinde etiam emptori, quia tua obligatio tradendi non tollebatur sed tantùm suspendebatur per incidentem necessitatem, ergo teneris postea ei tradere similem vel aliter satisfacere, ita cum aliis *Lugo n. 1.*

434 §. 7. Si rem alienam dedisti pauperi extreme indigenti, quia carebas propriâ, quam dares, non

non teneris restituere, quia pauper jus habebat ad illam accipiendam, *Bonac. Lugo n. 5.* Si tamen rem propriam habebas, quam dare posses, & dedisti alienam, videris teneri restituere, quia teneris pauperi illi subvenire, nec poteris arripere aut determinare rem alienam, quamdiu tibi propria suppetebat. An fur, qui rem alienam in extrema necessitate consumpsit, teneatur restituere, dictum est n. 288.

*Q. 89. An causa excusans à restitutione, etiam excuset à furto. R. Negative, nam imprimis si res restituenda sit sub dominio tuo, patet ex dictis n. 430. te in gravi necessitate posse eam retinere, neque tamen in tali necessitate liceret tibi similem rem alienam surripere, uti dictum est p. 1. n. 955. Deinde etiam si res restituenda sit aliena, adhuc docent authores n. 430. citati licet eam ad tempus teneri à debitore in gravi necessitate constituto, & tamen certum est ex dictis p. 1. n. 955. non licere eam in gravi necessitate surripere: similiter si gravem infamiam deberes subire, excusaris à restitutione rei alienæ, neque tamen potes surripere, ut gravem infamiam caveas, ita *Lugo D. 13. N. 49. Nec obstat, quòd retentio seu non restitutio videatur esse continuata surreptio, nam superveniente rationabili causâ non censetur moraliter continuari surreptio, nec præceptum restituendi ita obligat, uti præceptum non surripiendi: Ratio disparitatis est, 1. quia præceptum restituendi videtur imitari præcepta affirmativa; & saltem requirit positionem actionis moraliter, præceptum autem non surripiendi est negativum; jam autem præcepta negativa**